6/3

T.C.
ÇEVRE BAKANLIĞI
Çevre Kirliliğini Önleme ve Kontrol Genel Müdürlüğü

SAYI : B.19.0.ÇKÖ.04.00.03/ 4536 11740
KONU : Soru önergeleri.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 06 Ekim 2000 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-6895 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde Bakanlığımıza gönderilen, sahibi ve özeti belirtilen soru önergelerinin cevapları Ek' de sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Fevzi AYTEKİN
Çevre Bakanı

EKLER:

Ek-1: İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı' nın, araç eksoz muayenelerine ilişkin (2 sayfa).

Ek-2: Rize Milletvekili Ahmet Kabil' in, Rize İlindeki belediyelerin araç ve makine taleplerine ilişkin (1 sayfa).

Ek-3: Samsun Milletvekili Musa Uzunkaya' nın, Karadeniz' e zehirli kimyasal atık bırakan gemilere ilişkin (2 sayfa).

Ek-4: Amasya Milletvekili Ahmet İyimaya' nın Turhal şeker Fabrikası atıklarının Yeşilırmak'ı kirlettiği iddiasına ilişkin (3 sayfa).

7/2561 49

EK-4

7/2561 esas numarası ve 6773/17053 kayıt numarası ile Turhal Şeker Fabrikası atıklarının Yeşilırmak' ı kirlettiği iddiasına ilişikin olarak Amasya Milletvekili Sn. Ahmet İYİMAYA' nın Çevre Bakanı Sn. Fevzi AYTEKİN' e yazılı olarak yönelttiği sorular ve cevapları aşağıda sunulmaktadır.

Soru 1 : Eylül/2000 tarihinde Amasyayı da etkisi altına alan **"Yeşilırmak'taki balık katliamı"** konusunda bakanlığa ulaşmış herhangi bir bilgi var mıdır? Var ise resmen ulaşma tarihi nedir?

Cevap 1 : Yeşilırmakta balık ölümlerinin olduğu yönündeki haberlerin duyulması üzerine Bakanlığımızca ,Tokat ve Amasya Valiliklerine 20 Eylül 2000 tarihinde olayın araştırılması için talimat verilmiştir. Bu talimat doğrultusunda yapılan inceleme sonucunda kirliliğin, Turhal Şeker Fabrikasının 2000/2001 yılı kampanya dönemine hazırlık çalışmaları sırasında melas tanklarının yıkanmasıyla oluşan atık suların ihmal ve tedbirsizlik sonucu Yeşilırmak nehrine deşarj edilmesi sonucunda meydana geldiği anlaşılmıştır. Bu Bilgilerin Bakanlığımıza ulaşma tarihleri 19 Eylül 2000 ve 03 Ekim 2000'dir.

Soru 2 : Turhal Şeker Fabrikası atıklarının Yeşilırmağa pervasızca ve yasaya aykırı olarak boşaltılmasından kaynaklanan olayın müsebbibi işletmeler ve sorumluları hakkında ne gibi çevre önlemleri (Any.Mad.56,Çevre Yasası) alacaksınız?

Cevap 2 : Tokat Tarım İl Müdürlüğünce Yeşilırmak'ta 17-18/09/2000 tarihlerinde görülen yoğun balık ölümleri üzerine alıcı ortamdan ve Turhal Şeker Fabrikası deşarjından alınan numuneler, Tokat İl Kontrol Laboratuvarında analiz ettirilmiş ve askıda katı madde miktarı ile çözünmüş oksijen miktarının 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu'nda belirtilen standart değerlerini aşması üzerine Turhal Şeker Fabrikası hakkında 21/09/2000 tarihinde Turhal Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur.

Bununla birlikte 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu gereği söz konusu fabrika daha öncede Tokat Tarım İl Müdürlüğünün 26/02/1999 tarih ve Kont/D/8001/1729 sayılı yazısı ile ikaz edilmiş ve gerekli önlemleri almaması üzerine 12/10/1999 tarih ve Kont/D-8001/1729 sayılı yazısıyla Turhal Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bunulmuştur.

Soru 3 : Balık, yumurta ve diğer ırmak canlıları ile tarıma verilen (gerçekleşen ve gerçekleşecek olan) ölçülebilir tahmini zarar nedir? (Balık ve yok olan canlılar populasyon tonajı ve ekonomik değer yönünden)

Cevap 3 : Balık ölümlerinin nedeninin belirlenmesi amacıyla Tokat Tarım İl Müdürlüğü, İl Kontrol Laboratuvarında yapılan analiz sonuçlarının incelenmesi sonucunda, Turhal Şeker Fabrikası deşarjından sonra Çözünmüş Oksijen miktarının azaldığı, Askıda Katı Madde miktarının arttığı tesbit edilmiştir. Bu çerçevede Balık ölümlerinin nedeninin nehir suyundaki balıkların yaşaması için gerekli olan 5 mg/lt, Çözünmüş oksijen sınırının altına düşmesi nedeniyle oksijen yetersizliğinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Bu bağlamda, balık ölümlerinin kimyasal bir zehirlenme sonucunda olmaması, yaşanan olumsuz etkilerin oksijen azlığından etkilenen canlılar üzerinde sınırlı kalmış ve diğer canlı ve ekosisteme ve tarım ürünlerine uzun süreli olumsuz etkisi olmamıştır. Ölen balıkların ekonomik kaybıyla ilgili olarak, Tokat ve Amasya Valilikleri tarafından gerekli araştırmalar yapılmaktadır.

Soru 4 : Irmaktaki yok olan canlı varlığın ve eko-değerlerinin eski hale dönmesi için ne gerekli asgari süre ve yaklaşık toplam gider, ne kadardır? Başka deyimle katliam, gelecek nesillerin kaç yılını yemiştir? Bu felakette nesli yok olan bir tür var mıdır? Yeşilırmak'taki türlerin bir envanteri, yerel yönetimlerimizce veya Bakanlığımızca çıkarıldı mı? Yoksa Yeşilırmak, henüz keşif bekleyen meçhul bir vatan mıdır?

Cevap 4 : Yeşil Irmak ve civarında yaşayan türlerle ilgili araştırmalar ilgili üniversiteler tarafından çıkarılmıştır. Bununla birlikte, havzda, akı rejimi düzensizliğinden kaynaklanan, taşkınlar, erozyon, su ve çevre kirliliği sorunlarının giderilmesi amacıyla; Bakanlar Kurulu Kararı ile "Yeşilırmak Havzası İl Özel İdareleri Birliği" kurulmuştur. Bakanlığımızcada desteklenen hiz birliği tarafından havzada çevre kirliliğinin önlenmesi yönünde çalışmalar başlatılarak, konu ile ilgili çalışmalar sürdürülmektedir.

Soru 5 : Çevre Yasasındaki idari cezaların ve genel ceza hükümlerinin ilgililer hakkında uygulanması için öncü girişimlerde bulunacak mısınız? Yoksa klasik, gecikmeli ve yetersiz laboratuvar tahlili aldatmacası ile yetinecek misiniz?

Cevap 5 : Yapılan araştırmalar ve laboratuvar sonuclarından balık ölümlerinin Turhal Şeker Fabrikasın'dan kaynaklandığının anlaşılması üzerine Tokat Valiliğince 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 8.maddesi'nin 2. fıkrasına istinaden 4 milyar 483 milyon 140 bin lira para cezası uygulanmış ve Tokat Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur.

7/2561

51

Soru 6 : Bu konuda Amasya ve Turhalda, bizzat vatandaşlar, baro, odalar ve diğer sivil toplum örgütleri ile de temas kuracak, ciddi ve uzman bir heyeti mahalline göndermeyi düşünüyor musunuz?

Cevap 6 : Yaşanan balık ölümleri ile ilgili olarak, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından mahallinde yapılan incelemeler Bakanlığımız bilgisi dahilinde yürütülmüştür. Yapılan çalışmalar Bakanlığımızca da takip edilmekte olup, gelişmeler neticesinde yerinde inceleme yapılacaktır.